

UUDENKAARLEPYYN KAUPUNKI

KOTIOPETUKSEN

TOIMINTAOHJE

tammikuu 2022

Uudenkaarlepyyn kaupunki

Kotiopetus

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kotiopetus>

Kotiopetus

Oppivelvollisen on osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muutoin perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot voi hankkia perusopetukseen osallistumisen sijasta esimerkiksi opiskelemalla kotona kotiopetuksessa.

Kotiopetuksesi katsotaan myös sellainen ryhmämuotoinen opiskelu, jossa opetuksen toteuttamisesta vastaavalla taholla ei ole perusopetuslain mukaista valtioneuvoston myöntämää opetuksen järjestämis lupaa.

Kotiopetus ei ole perusopetuslain mukaista opetusta, mutta oppivelvollisen edistymistä tulee valvoa suhteessa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrättyihin perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin.

Kotiopetus ei edellytä lupaa viranomaisilta eli käytännössä kunnan opetustoimelta. Asiasta päättää huoltaja. Huoltajan ilmoitus kotikuntaan lapsen siirtymisestä kotiopetukseen on riittävä.

Ilmoituksen jälkeen huoltaja myös vastaa oppivelvollisen perusopetuksen oppimäärää vastaavien tietojen ja taitojen saavuttamisesta ja oppivelvollisen edistymisestä. Huoltaja, joka laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, voidaan tuomita sakkoon.

Huoltaja vastaa oppivelvollisen opintojen järjestelyistä, kuten oppimateriaalien hankkimisesta ja varsinaisesta opiskelusta. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää opetusta kotiopetuksessa olevalle oppivelvolliselle eikä antaa maksuttomia materiaaleja.

Mitä perusopetuksen oppimäärä sisältää?

Oppivelvollisen on saatava kotiopetuksessa Opetushallituksen päättämissä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrätty perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. Oppivelvollisen tulee opiskella kaikkia niiden oppiaineiden opetuksen tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä, jotka kuuluvat perusopetuksen oppimäärään.

Perusopetuksen oppimäärä sisältää seuraavat yhteiset oppiaineet:

- äidinkieli ja kirjallisuus
- toinen kotimainen kieli
- vieras kieli
- ympäristöoppi
- terveystieto
- uskonto tai elämäkatsomustieto
- historia
- yhteiskuntaoppi
- matematiikka
- fysiikka
- kemia
- biologia
- maantieto
- liikunta
- musiikki
- kuvataide
- käsityö
- kotitalous

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen ei tarvitse opiskella valinnaisia aineita tai taide- ja taitoaineiden valinnaisia. Huoltajan vastuulla olevan oppivelvollisuusikäiselle annettavan kotiopetuksen ei myöskään tarvitse sisältää oppilaanohjausta.

Valvova opettaja arvioi osaamisen tason seuraavasti:

Vuosiluokat 1–2: äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka ja ruotsi

Vuosiluokat 3–4: äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, ruotsi ja ympäristöoppi

Vuosiluokat 5–6: äidinkieli ja kirjallisuus, matematiikka, englanti, ruotsi ja reaaliaineet

Vuosiluokat 7–9: kaikki aineet

Oppilas/huoltaja dokumentoi kuitenkin oppimisen ja edistymisen kaikissa aineissa portfolion avulla, joka esitellään valvontatilaisuuksissa.

- Tutustu valtioneuvoston asetukseen 422/2012 (Finlex)
- Lue lisää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista ePerusteet-palvelusta
- Perusopetuksen tuntijako 2018
- Opetussuunnitelman perusteet Uusikaarlepyy

Kotiopetus käytännössä

Perusopetuslain 26 §:n mukaan kunnan tulee kuitenkin valvoa oppivelvollisen edistymistä, jos tämä ei osallistu kouluopetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä, vaan niistä päätetään paikallisesti.

Kun ilmoitus lapsen siirtymisestä kotiopetukseen saadaan huoltajalta, huoltajaan tulee olla yhteydessä ja sopia valvonnan käytännön järjestelyistä sekä käydä läpi huoltajan ja kunnan vastuut ja velvoitteet, kun oppivelvollinen hankkii perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot kotiopetuksessa.

Kunta ei ole velvollinen järjestämään kotiopetuksessa olevalle oppivelvolliselle palveluja tai etuuksia, joihin perusopetukseen osallistuva oppilas on perusopetuslain mukaan oikeutettu kuten

- opetukseen
- oppimisen ja koulunkäynnin tukeen
- maksuttomiin oppimateriaaleihin, työvälineisiin ja -aineisiin
- oppilashuoltoon
- maksuttomaan kouluruokailuun
- koulukuljetukseen.

Erityiset opetusjärjestelyt koskevat vain koulua käyviä. Huoltajan päätöksellä kotona opiskelevaa ei voida esimerkiksi vapauttaa jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan yhteisen aineen opiskelusta.

Jos kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen huoltaja haluaa lapsensa osallistuvan erityiseen tutkintoon, on siihen osallistuminen maksutonta.

Kotikunnan valvontavelvollisuus

Perusopetuslain 26 §:n 3 mom. mukaan asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä, jos tämä ei osallistu kouluopetukseen. Lainsäädäntö ei sisällä määräyksiä valvonnan käytännön järjestelyistä, vaan niistä päätetään paikallisesti. Yleisenä menettelynä on, että kunta nimeää valvovan opettajan, jonka tehtävänä on selvittää ja arvioida oppivelvollisen edistymistä.

Uudessakaarlepyyssä valvonnasta vastaa oppilaalle osoitettu lähikoulu. Rehtori nimeää valvovan opettajan.

Valvovan opettajan tulee olla yhteydessä huoltajaan ja sopia valvonnan käytännön järjestelyistä sekä käydä läpi huoltajan ja asuinkunnan vastuut ja velvoitteet.

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen edistymistä seurataan suhteessa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) sekä niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen. Edistymisen seurannan käytännön toteuttamisesta sovitaan kotikunnan ja huoltajan kesken.

Huoltajalla voi olla kotiopetuksen toteuttamista varten oma suunnitelma, joka on hyvä toimittaa valvovalle opettajalle. Mikäli huoltaja noudattaa kotiopetuksen toteutuksessa kunnan paikallista opetussuunnitelmaa, tämä toimii tukena oppivelvollisen edistymisen valvonnassa.

Lainsäädännössä ei ole määritelty, kuinka usein valvontatilaisuuksia järjestetään. Uudessakaarlepyyssä järjestetään kaksi valvontatilaisuutta lukuvuodessa.

Valvontatilaisuuksissa valvova opettaja seuraa edistymistä esimerkiksi keskustelujen, portfolioiden, kirjallisten ja suullisten kokeiden ja näyttöjen sekä muun tyyppisten näyttöjen, kuten videodokumentoinnin, avulla.

Muut näytöt ovat tarpeen erityisesti selvitettäessä oppivelvollisen edistymistä taide- ja taitoaineissa. Näytöt voivat olla esimerkiksi taitojen osoittamista erilaisin suorituksin itse valvontatilanteissa tai opiskelua ja sen tuotoksia kuvaavia erilaisia näyttöjä.

Näyttötilanteita voidaan järjestää myös erilaisissa oppimisympäristöissä kodin ulkopuolella, kuten luonnossa, laboratoriossa tai liikuntapaikoissa, jotta valvova opettaja voi selvittää ja arvioida oppilaan edistymistä ja osaamista oppiaineiden eri osa-alueilla.

Valvontatilaisuuksissa tehdyn edistymisen arvioinnin jälkeen valvova opettaja laatii oppivelvollisen edistymisestä kirjallisen selosteen, joka toimitetaan kotikunnalle. Se annetaan myös oppivelvollisen huoltajalle. Seloste ei ole todistus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja kotiopetus

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen edistymistä valvotaan suhteessa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) määrättyihin perusopetuksen oppimäärään kuuluvien oppiaineiden tavoitteisiin ja keskeisiin sisältöihin.

Jos huoltaja päättää laatia oman suunnitelman lapsensa opiskelulle kotona, tulee opetuksen perustua alla oleviin opetussuunnitelman perusteiden tavoitteisiin:

- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset ja täydennykset koskien A1-kielen opetusta vuosiluokilla 1–2 (astunut voimaan 1.1.2020)

Jos kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen huoltaja haluaa lapsensa osallistuvan erityiseen tutkintoon, oppimisen ja osaamisen arviointi perustuu alla oleviin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksiin:

- Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa (astunut voimaan 1.8.2020)
- Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit (astunut voimaan 1.8.2021)

Todistukset, erityinen tutkinto ja erotodistus

Todistukset

Kotiopetuksessa olevalle oppivelvolliselle ei anneta opinnoistaan todistuksia. Jos huoltaja haluaa lapsensa saavan opinnoistaan todistuksen, hänen on osallistuttava erityiseen tutkintoon.

Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa (Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §) tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Erityinen tutkinto suoritetaan vähintään kaikille yhteisissä oppiaineissa, joita ovat Perusopetuslain 11 §:n mukaan äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieras kieli, ympäristöoppi, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, liikunta, musiikki, kuvataide, käsityö ja kotitalous. Perusopetuksen voi suorittaa erityisessä tutkinnossa opiskelematta valinnaisia aineita tai taide- ja taitoaineiden valinnaisia.

Valvova opettaja arvioi oppivelvollisen osaamisen tason huoltajan itse laatimassa opetussuunnitelmassa tai paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyjen opetuksen vuosiluokkakohdistaisten tavoitteiden perusteella. Erityisen tutkinnon arviointi perustuu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) sisältyviin oppiainekohtaisiin opetuksen tavoitteisiin ja arviointikriteereihin vuosiluokan 6 päätteeksi tai päättöarvioinnin kriteereihin arvosanalle 8.

Perusopetuslain 38 §:ssä ei säädetä kenellekään ehdotonta oikeutta päästä erityiseen tutkintoon. Tutkinnon järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjällä tulee olla erityisen tutkinnon järjestämisestä kieltäytymiselle asialliset perusteet. Huoltaja voi myös kääntyä jonkin toisen opetuksen järjestäjän puoleen. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa -määräyksen (OPH-281-2020) mukaan paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee päättää erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuuksista ja ajankohdista.

Erotodistus

Oppivelvollisen siirtyessä kotiopetukseen tulee sen koulun, jossa oppivelvollinen on ollut oppilaana, antaa oppivelvolliselle erotodistus.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.
- Lue lisää oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnista

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen merkitseminen Koski-järjestelmään

Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen kotikunnan on tallennettava perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon eli Koski-palveluun tieto siitä, että oppivelvollinen, jonka oppivelvollisuuden suorittamista kunta on velvollinen valvomaan, ei osallistu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen.

Koski-palvelussa kotiopetuksessa oleville ei ole omaa erillistä kohtaa, vaan kotiopetuksessa oleva oppivelvollinen merkitään ensisijaisesti hänen edistymistään valvovan opettajan koulun oppilaiden luetteloon. Hänestä merkitään järjestelemässä opiskeluoikeuden lisätiedot -kohtaan Kotiopetus, johon merkitään myös ajankohta, jolloin kotiopetus on alkanut. Jos kotiopetuksessa oleva oppivelvollinen hakeutuu myöhemmin perusopetuksen oppilaaksi, järjestelmään kirjataan kotiopetuksen päättymisen päivämäärä.

Jos kotiopetuksessa oleva oppivelvollinen ei suorita perusopetuksen oppimäärää erityisessä tutkinnossa, Koski-palveluun siirretään lisätieto Kotiopetus ja ajankohta, jolloin kotiopetus on alkanut. Oppivelvolliselta poistetaan lukuvuoden välilehti ja lopuksi opiskeluoikeus merkitään eronneeksi, koska oppivelvollinen ei saa päättötodistusta.

Koski-palveluun ei tallenneta tietoja lapsesta, joka osallistuu oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan, kuten kotiopetukseen. Jos esiopetuksen oppilas siirtyy kesken esiopetuksen kotiopetukseen, opiskeluoikeus päätetään Koski-palvelussa tilaan "eronnut".